

26 eri rakennusta oli tulessa Ylistaron suurpalon aikana

Selostuksen palokuntien toiminnasta Ylistaron kirkonkylän suurpalossa kesäkuun 20. päivänä 1962 on laatinut A. M. Luoma. Erikoismerkinnät viittaavat karttaluonnokseen.

Keskiviikko kesäkuun 20:s vuonna 1962 valkeni aurinkoisena poutapäivänä. Aamuyöstä alkanut etelä-luoteesta puhaltanut tuuli voimistui aamun ja aamupäivän kuluessa. Edellispäivien poutaiset ja tyynät säät, olivat luoneet hyvät olosuhteet metsänhoidollisille kulotuksille. Niinpä Ylistaron paloviranomaiset olivat myöntäneet luvan pienempään kulutukseen 19. 6. 1962 illaksi maanviljelijä J. Pohtolalle Järvirannalla sijaitsevalle metsäpalstalle. Kulutuksen johtajina toimivat Ylistaron metsänhoitoyhdistyksen ammattimiehet. Se onnistui hyvin ja kulottajat poistuivat alueelta, jätettyään sinne asianmukaisen vartiointin. Nämä jättivät kuitenkin luvatta vartiotehtävänsä aamulla siitä kenellekään ilmoittamatta Aamulla 20. 6. 1962. alkanut voimakas tuu-

li lietsoi kytevät kulutuspesäkkeet ilmiliekkeihin, jolloin tuli aamupäivän kuluessa pääsi riistäytymään viereiseen metsään, lähtien etenemään kohti Untamalan kylän ja Ylihärmän puoleisia metsiä.

Ylistaron palokunta sai hälytyksen tälle metsäpaloalueelle klo 11.10. Nopea tilannearviointi selvitti, että kysymyksessä on vaarallinen tilanne, joka voi kehittyä nopeasti laajaksi suurpaloksi. Hyvässä muistissa vuoden 1959 Sutelan metsäalueen suurpalo, jossa tulen valta rajoitettiin vain säiliöillä ajetulla sammutusvedellä, lähti Ylistaron palokunta paloalueelle säiliöautolla. Toinen paloauto jätettiin paloasemalle valmiusasemiin, sen miehistön palatessa takaisin koteihinsa.

Tuskin oli metsäpaloont rientävän paloauton hälytysiree-



Yleiskuva Muurimäen paloalueelta kunnallisneuvos Asun ja talousneuvos Kaukosen asuinrakennusten tienoilta.



Tuuli lennätti kipinöitä joen yli pohjoispuolelle ja sytytti tuleen sisarukset Ilmi ja Laina Laurion asuinrakennuksen.



Peltokosken sahan konepajan alueelta kohosivat valtaiset savumassat autojen renkaiden palaessa.



Kartta paloalueelta. Muurimäki alhaalla oikealla.

n:n ääni lakannut kuulumasta kirkonkylään, kun puhelinkeskuksesta kauko-ohjattu hälytys sireeni aloitti uudelleen karmivan soittonsa. Kirkonkylän asukkaat havaitsivatkin pian, että kylän korkeimmalla mäellä, Muurimäellä, sijaitsevan kunnallisneuvos Juhon vanhimman, purettavaksi suunnitellun asuinrakennuksen pärekatto oli liekeissä. Palon oli huomannut naapurissa asuva kauppias Arvi M. Iso-saari ja suorittanut palohälytyksen. Koska etelä-lounaasta puhaltava myrskytuuli kiihdytti palamista kuivassa pärekatoissa ja koska alue oli erittäin tiheä ja täyteen rakennettu, ilmeni heti suurpalon mahdollisuus.

Koska Ylistaron palokunta oli hetkeä aikaisemmin lähtenyt päävoimillaan alussa kerrottuun metsäpaloon, ratkaisi palopäällikkö Reino Punkarin Irja rouva tilanteen pyytämällä puhelinkeskusta hälyttämään heti saman kaukoavustusalueen palokunnat, jotka olivat aikanaan sammuttamassa Ylistaron kirkon paloakin, nimittäin Isokyrön, Seinäjoen, Lapuan ja Vaasan palokunnat. Samalla hän pyysi Järvirannan puhelinkeskusta antamaan heti asiasta tiedon metsäpaloalueelle ajavalle Ylistaron palokunnalle. Tämä saikin tiedon ihmeteltävän nopeasti saavuttuaan metsäpaloalueen reunaan. Nopea käsky sammutustyössä oleville kylän miehille jatkaa työtään mahdollisimman tehokkaasti, sekä lupaus lisävoimasta ja sammutustyön johdosta, aloitti palokunta kiireellisen paluumatkan kohti kirkonkylää.

Metsäpaloalueelle henkilöautollaan rientänyt Ylistaron varapalopäällikkö Aake Luoma lähti heti paloauton edellä kirkonkylään sammutustoimintaa johtamaan. Paluumatkallaan hän kohtasi metsäpaloon rientävän poliisikonstaapeli Jorma Loukolan, jonka määräsi metsäpalo sammutustyön johtajaksi, luvaten hänelle apuvoimaa heti tilanteen salliessa.

Ylistaron piirin nimismies Vilho Koskimäki sai myös heti tiedot molemmista paloista ja todettuaan Ylistaron palokunnan pääosan olevan Järvirannalla, antoi hän virallisen käskyn suurpalohälytyksestä. Tällöin saivat hälytyksen aikaisemmin mainittujen palokuntien lisäksi Nurmmon, Ylihärman ja Kauhavan palokunnat, liikkuvan poliisin radioautot, SPR:n Ylistaron ensiapuryhmät. Lisäksi antoi nimismies Koskimäki selonteon toimenpiteistä Vaasan läänin palo- ja poliisipäällystöille. Samassa yhteydessä hälytettiin Vaasassa tuomiokunnan arkistossa virkamatkalla ollut Ylistaron palopäällikkö Reino Punkari kiireesti takaisin Ylistaron. Voimme vain kuvitella, miten hän on antanut henkilöautolleen kyytiä tuon 55 km:n matkan aikana, tietoisena molempien parhaillaan Ylistarossa roihuavien palojen vaarallisuudesta vallinneessa myrskytuulessa.

Sammutustoiminta.

Ensimmäisenä saapui Muurimäen palopaikalle Ylistaron toinen paloauto, jossa ei ole säiliöväettä. Sensijaan sen kalustoon kuuluu vasta hankittu Volkswagen-moottorilla toimiva uusi Bachert-ruisku, jota ei vielä aikaisemmin oltu sammutustyössä käytetty. Sen sisäänajo oli suoritettu erittäin huolella, käyttötuntimittarin osoittaessa 32 tunnin lukemaa. Paloauton saapuessa paikalle, oli kunnallisneuvos Juho Asun vanhemman asuinrakennuksen A vesikatko jo kauttaaltaan tuleessa, tuulen painaessa kipinöitä tien toisella puolella n. 8 m. päässä olevan Peltokosken Sahan konepaja rakennuksen B katolle, sekä kohti talousneuvos Eero Kaukosen omistaman Muurimäen tilan päärakennusta C ja sen takana olevaa kylää ja Kyrönjoen pohjoispuolella sijaitsevaa Peltokosken Sahaa ja sen lautatarhaa.

Palokunta ajoi Ylistaron Vehnämyllyn pihaan, sijoitti moottoriruiskun 1 joen rantaan, selvittäen siitä kaksi 3" kantaa, joista toisella ryhdyttiin sammuttamaan Juho Asun omistamaa päärakennusta D sekä ns. väentupaa E sekä maanviljelijä Lauri Kuismasen omistamaa vastavalmistunutta päärakennusta F, joihin räjähdysmäisesti levinnyt tuli oli jo ehtinyt tarttua. Samoin kyrttui tuli rakennusryhmän ulkorakennuksiin G ja H. Toisella 3":lla ryhdyttiin suojaamaan Muurimäen tilan päärakennusta C josta samalla ryhdyttiin pelastamaan asukkaiden irtaimistoa ikkunain kautta. Tulen päästyä valloilleen rakennuksissa ABDE oli hehkulämpö piha-aukiolla niin suuri, että sammutustoiminta sieltä käsin oli mahdotonta suorittaa. Pihamaalla oleva maanpäällinen naftasäiliö teki myös räjähdysvaarallaan sammutustyön hyvin vaaralliseksi. Tämä vaara saatiin eliminoiduksi, kun oli saatu naftasäiliöön kiinnitetyksi hinausvaijeri ja hinattiin se traktorilla suojaan. Jo palon alkuvaiheessa kääntyi tuulen suunta etelään ja tuuli lennätti palavia kekäleitä ja hehkuvia kipinöitä joen pohjoisrannalla olevaan rakennusryhmään. Nyt syttyi tuleen myös Muurimäen tilan suuri hirsinen tiilikattoinen ulkorakennus I ja Konepajan pihalle varastoidut noin 500 kpl. käytettyjä kuorma-auton päällyksenkaita. Nämä yhdessä palavien hirsirakennusten kanssa kehittivät valtavat mustat savumassat, jotka peittivät koko pohjoisrannan asutusalueen tuulen alapuolella aina 4 km:n etäisyydelle saakka. Tämä musta saake savuverho esti tarkan kipinävarvartioinnin joen pohjoispuolella. Eräissä Muurimäellä palavassa rakennuksessa säilyttävänä ollut räjähdysaine ja nallit räjähtivät, jonka voimasta suuriakin kekäleitä lensi tuulen mukana kauas.

Palomiehet ja heitä avustavat siviilihenkilöt kävivät epätoivoista taistelua tulta vastaan Muurimäellä. Samanaikaisesti tuli Vehnämyllyn pihassa olevaan komentopaikkaan tieto, että joen pohjoisrannalla olevat Orvo Laurion ja hänen sisarensa omistamien ulkorakennusten ja Ylistaron Kirjakaupan ulkorakennuksen katoilla on kipinöistä syntyneitä tulipesäkkeitä. Tällöin kuitenkin saapuvai paikalle Ylistaron palokunnan päävoimat metsäpaloalueelta aloittaen heti näiden pesäkkeiden sammuttamisen säiliövedellä, samanaikaisesti sijoittaen Volkswagen-moottorilla toimivan Jehu-ruiskun kirkonsillan kupeeseen kosken rantaan, josta selvitettiin 3" kanta, joka jaettiin 3×2" ja aloitettiin sammutustyö. Tuli oli päässyt pesiytymään Orvo Laurion asuinrakennuksen ullakkoon tornin ja mineraalilevykaton välisestä raosta. Ulkopuolella olevan paloluukun puuttumisen vaikeutti palopesäkkeeseen pääsyä. Siinä kuitenkin onnistuttiin ja palo saatiin sammutetuksi. Talossa sijaitseva Ylistaron Kemikalikauppa tyhjennettiin.

Ylistaron Kirjakaupan ulkorakennus syttyi myös monta kertaa tuleen, jonka alkusammutustyön neuvokas kauppias Pentti Korpela suoritti keskusvesijohtoverkostosta ottamallaan vedellä puutarhan kasteluletkua käyttäen. Samaten syttyi Kirjakaupan päärakennus useaan otteeseen tuleen, mm. ulkovuorauksessa olleesta seinänraosta, sekä tiilikaton ja savutornin välisestä raosta tunkeutuneet kipinät sytyttivät ullakolla palopesäkkeen.

Ensimmäisenä avustavana palokuntana saapui paikalle Isokyrön palokunta palopäällikkönsä Reino Aunton johdolla. Heille olivat paikat jo tultuja pari vuotta aikaisem-

malta ajalta, jolloin he olivat samassa paikassa sammuttamassa salaman sytyttämää, nyt raunioina olevaa Konepajarakennusta. Isokyrö sijoitti moottoriruiskunsa Koskinien rantaan, josta selvitti letkut Konepajan alueelle aloittaneet sammutustyöt.

Tuli raivosi vähentymättömällä voimalla Muurimäen rakennusryhmässä, tuuli lennätti miljoonia kipinöitä, jolloin sen alapuolella olevat rakennukset syttyivät yhtämittaa tuleen. Niinpä Ylistaron Vehnämyllyn vieressä olevat rakennukset olivat jatkuvan kastelun alaisena. Tuuheet lehtipuut autoivat osaltaan siihen, että ne saatiin tuulen alla olevina varjelluiksi. Sensijaan joen pohjoispuolella oleva sisarukset Ilmi ja Laina Laurion omistama vasta uusittu asuinrakennus, jossa oli tiilikatto pärekaton päällä, pääsi saakean mustan savuverhon suojaan syttymään. Kipinät olivat päässeet tiilikaton alle tuulen alapuolella olevalle laipiolle ja siellä salassa levinneet yli laipion ja läpi ullakkoon, paljastuen yhäkkiä roihuavaksi kokosi keskellä savumassoja. Ylistaron palomiehet johtivat tällöin yhden 2" letkun läpi Orvo Laurion ulkorakennuksen, jolla ryhtyivät syttyneen asuinrakennuksen sammuttamiseen.

Lapuan palokunta, joka saapui päällikkönsä Rauno Hapasen johdolla pian Isokyrön jälkeen, suoritti sen ratkaisevan sammutustyön, joka esti palon laajenemisen Kaskionmäen vedettömälle asutusalueelle.

Lapuan palokunnan saapuessa Kaskionmäen teiden risteykseen ja kääntyessä kohti kirkonkylää, huomattiin Aarne Vainion asuinrakennuksen vesikatkon olevan tulesa. Talon sisällä olevat jo 10 vuotta vuoteessa sairastanut iäkäs talon isäntä ja häntä hoitava iäkäs puoliso, eivät tienneet vaarasta mitään, ennenkuin Lapuan palomiehet olivat jo heidän talonsa katolla sammuttamassa säiliövedellä tulevassa oleva kattoa. Vilkaistu karttaluonnokseen osoittaa, mitä olisi voinut tapahtua, jos Vainion kartano olisi päässyt voimakkaaseen tuleen. Nyt sijoitettiin miehiä käsiammutuslaittein varustettuna koko Kaskionmäessä olevien rakennusten katoille. Näistä ryhmistä joutuivat vielä toimintaan kiitotien Vaasa—Lapua pohjoispuolella olevan Esa Sippolan talon katolla olevat sammuttajat, jotka saivat syntyneet palopesäkkeet alkuunsa sammumaan sankoruiskuilla. Lapuan palokunnan saatua Vainion vesikatkon sammutettua ja jätettyä sinne siviilihenkilöistä vartiot, saivat he uutta työtä Ilmi ja Laina Laurion päärakennuksen sammuttamisessa. He ajoivat autonsa Kirjakaupan eteen, siirsivät moottoriruiskunsa rantaan, selvittivät letkut aloittaen sammutustyön suojaustoinnin. Samalla sai Lapuan palopäällikkö myös käskyn olla valmiina toimimaan sarjakytkennässä Ylistaron autoruiskun kanssa Kaskionmäen suunnassa.

Ylistaron palokunnan päävoimat, jotka toimivat Orvo Laurion kartanolla säiliövedellä ja joesta Jehulla, siirsivät säiliöveden loputtua autonsa Pappilan vesivalkamaan, josta selvittivät yhden 3" letkun Lapuan palopäällikkö Haapasen käyttöön Lauriot-Kirjakauppa rakennusryhmään. Toisen 3" letku selvitettiin reserviksi toimimaan sarjakytkennässä Kansakoulu-Vainio—Sippola suunnassa. Tätä yhteyttä ei onneksi tarvinnut ottaa laisinkaan käyttöön. Kirkonkylän kansakoulu selvitti myös omat palopostiletkunsa opettaja Paavo Niemén johdolla, mutta niitäkään ei tarvinnut käyttää.

Jo suurpaloharjoituksissa esiintyneen saapumisaikataulun osoittamalla tavalla saapuivat muutkin avustamaan hälytetyt palokunnat paikalle. Etelästä ajoivat Seinäjoen palokunta kahdella ja Nurmon VPK yhdellä autolla. Pohjoisesta Ylihärmän Land Rover, idästä Kauhava ja lännestä Vaasa. Seinäjoen palokunnan yksi yksikkö sai työmaan isokyröläisten viereltä Koskinien rannasta selvittäen Muurimäen paloalueelle sen länsipuolelle. Sen toinen yksikkö, Nurmo ja Ylihärämä sijoittivat ruiskunsa Vehnämyllyn rantaan, josta Ylistaro oli jo rakentanut valmiiksi kaksi 3" kantaa Muurimäen itäpuolelle. Seinäjoen palokunta palomestari U. Aution johdolla, Nurmon VPK päällikkönään Ahti Luukko, Ylihärmän palokunta päällikkönään Leo Järvi saivat kalustonsa nopeasti toimintaan. Pian saatiinkin huomata, että nykyaikaiset hyvinhoidetut ja huolletut moottoriruiskut ja niitä hoitavat asiantuntevat ko-

nemiehet ja sammutustyössä toimivat palomiehet saavat suuremkin valtaan pääseen tulen talttumaan.

Kauhavan palokunta päällikkönään Karjalainen sai tehtäväkseen säilöautollaan partioita tuulen alapuolella olevalla asutusalueella ja lautatarhassa sekä olla reservinä mahdollisten uusien tulipalojen varalta.

Vaasan palokunta saapui erittäin voimakkaalla yksiköllä myös palopaikalle, jolloin suoritettu tilannearviointi osoitti, että palo on rajoitettu ja toiminnassa olevat yksiköt hallitsevat tilanteen täydellisesti. Tällöin annettiin Vaasan palokunnalle lupa palata takaisin Vaasaan.

Tässä samassa tilannearvioinnissa otettiin huomioon myös Järvirannan metsäpalo, josta palokuntain komentopaikalla ei ollut minkäänlaista kuvaa. Tämän johdosta irroitettiin kuorma-autollinen sammutusmiehistö, jotka lähtivät Ylistaron toisella paloautolla käsiammutus ja raivauskalustoin varustettuna metsäpaloalueelle. Ylistaron palopäällikkö Reino Punkari tunnettuna metsäpaloexperttinä sai käyttöönsä liikkuvan poliisin yhden radioauton, jolla hän lähti liikkuvan poliisin miesten kanssa johtamaan metsäpalon sammutustyötä. Toinen radioauto jätettiin kirkonkylään paloalueen komentopaikalle.

Nimismies V. E. Koskimäki piti puhelinyhteyttä komentopaikkaan välittäen tiedot edelleen läänin näistä asioista vastuussa oleville viranomaisille. Täältä oli myös luvassa puolustusvoimain miehistöä metsäpalon sammutustyöhön, jos tilanne niin vaatii.

Punaisen Ristin Ylistaron osaston ensiapuryhmä oli myös hälytettyinä paikalla, tarvitsematta kuitenkaan ryhtyä toimintaan. Joitakin pienempiä viilto- ja palovammoja sammutusmiehet saivat, joista ainoastaan yhdessä tapauksessa jouduttiin turvautumaan lääkärin hoitoon.

Metsäpaloalueen radioauto ilmoitti pian perille pääsytään jälkeen, että konstaapeli Jorma Loukolan johtamat sammutusryhmät olivat saaneet metsäpalon rajoitettua ja sen levenemisen laajemmalle alueelle estetyksi. Kasvavaa metsää oli tuli tuhonnut noin 2 ha. Jätettyään metsäpaloalueelle vartiot, palasivat Ylistaron palomiehet jatkamaan jälkiammutustyötä kirkonkylän paloalueelle.

Sammutustyössä avustaneet palokunnat ansaitsevat vauraksettoman kiitoksen. Ilman heidän apuaan ja uhrautuvaa toimintaansa olisi Ylistaron kirkonkylän kyläkuva muuttunut huomattavasti ja tulen tuhot olisivat olleet arvaamattomat. Nyt päästiin tilanteen vaarallisuuteen nähden verrattain pienin palovahingoin, kun ottaa huomioon, että saman kaksituntisen aikana oli 26 eri rakennusta ilmitulessa. Olihan kyllä sitä vastassa sammutusvoimaakin ja vesipaikkana ehtymätön Kyrönjoki, josta parhaana aikana syydettiin vettä 9 koneruiskun voimalla liekkeihin noin 10 000 l. minuutissa. Palossa, jonka vahingot ylittivät 20 milj. markkaa, tuhoutui omaisuutta seuraavasti:

Kunnallisneuvos Juho Asulta: Vanhin purettavana ollut asuinrakennus, uudempi asuinrakennus sekä väentupa ja kaikki henkilökohtainen irtain omaisuus. Ulkorakennukset vaurioituivat vähän ja jäivät käyttökelpoisiksi.

Talousseuvos Eero Kaukoselta: Muurimäen tilan päärakennus vaurioitui korjauskelvottomaksi. Konepajarakennus varastoinen koneineen ja puolivalmisteineen ja ulkorakennus ja aitta kaikkine maatalousirtaimistoineen ja koneineen tuhoutuivat täydellisesti.

Sisarukset Ilmi ja Laina Lauriolta: päärakennus täysin korjauskelvottomaksi ja suurin osa irtainta omaisuutta. Ulkorakennukset vaurioituivat, mutta jäivät käyttökelpoisiksi.

Maanviljelijä Orvo Lauriolta: asuinrakennus vaurioitui ja jokainen ulkorakennus, jotka jäivät käyttökelpoisiksi.

Maanviljelijä Lauri Kuismaselta: vastavalmistunut lautarakenteinen asuinrakennus vaurioitui pahoin, korjaamalla saa käyttökelpoisen.



Ensin tuhoutunut kunnallisneuvos Asun vanha asuinrakennus näkyy kuvan vasemmassa laidassa.

Kirjakauppias Pentti Korpelalta: liike ja ulkorakennukset vaurioituivat, mutta jäivät käyttökelpoisiksi.

Talonomistaja Aarne Vainiolta: asuinrakennuksen vesikatto vaurioitui, mutta rakennus jäi käyttökelpoiseksi. Maanviljelijä Esa Sippolan asuinrakennuksen vesikatto vaurioitui hyvin vähän. Vehnämyllynomistaja Olavi Vaismaan varastorakennuksen katto vaurioitui ja rakennus jäi käyttökelpoiseksi. Vieno ja Yrjö Kriikun perikunnan asuin- ja ulkorakennusten vesikatot vaurioituivat, mutta rakennukset jäivät käyttökelpoisiksi.

Palokunnat vapautettiin järjestyksessä, Kauhava, Lapua, Ylihärmä, Seinäjoki, Nurmo ja Isokyrö. Ylistaron palokunta jäi suorittamaan jälkiammutusta ja raivaustyötä, jota kesti myöhäiseen yöhön. Paloalueesta muodostui juhannuksen ajaksi todellinen turistinähtävyys, sillä television ja radion välityksellä sekä päivä- ja aikakauslehtien reportasheilla oli Ylistaron kirkonkylän suurpalo tehty tunnetuksi kautta koko maan.

Toteamuksena tästä palosta voidaan sanoa, että tulelle suotuisissa olosuhteissa pärekaton päälle ladottu tiilikatto ei anna suojaa kipinä-syttymisvaaralta. Tämä todettiin tässäkin suurpalossa, sillä tuhoutuihan nytkin tiilikatolla suojatut Muurimäen tilan päärakennus ja ulkorakennus, sekä Ilmi ja Laina Laurion asuinrakennus. Samaten oli vaarassa tuhoutua Ylistaron Kirjakaupan, tiilikattoinen liiketalo ja Orvo Laurion asuinrakennus mineraalilevykattoineen, kun tornin ja kateaineen välisestä saumasta välikattoon pääsivät kipinät sytyttivät palopesäkkeitä vaikeasti huomattaviin paikkoihin.

Yhteistoiminta poliisiviranomaisten kanssa sammutustoitominnan tehokkaassa järjestämisessä ja erikoisesti radioautojen käyttö viestiyhteyksissä laajalla alueella olevan palon tai palojen keskitetyssä johdossa on ensiarvoisen tärkeä tekijä.

Unohtaa ei myöskään saa puhelinkeskusten puhelinvälittäjiä, joiden ripeä toiminta hälytystilanteessa takaa, että apuun hälytetyt sammutusvoimat saavat nopeasti asiallisen hälytyksen. Puhelinkeskusten henkilöistön työtä häiritsevät jokaisen hälytyksen yhteydessä suuren yleisön uteliaisuudesta johtuvat tiedustelut.

Ylistaron paloviranomaiset lausuvat vielä kerran parhaat kiitoksensa kaikille jotka avustivat palokuntaamme Ylistaron kirkonkylän suurpalossa 22. 6. 1962.